

Bakalářská práce

Poštovní slang

Studijní program:

Autor práce:

Vedoucí práce:

B0232A090012 Česká filologie pro praxi

Veronika Oláhová

PhDr. Ladislav Janovec, Ph.D.

Katedra českého jazyka a literatury

Liberec 2023

Zadání bakalářské práce

Poštovní slang

<i>Jméno a příjmení:</i>	Veronika Oláhová
<i>Osobní číslo:</i>	P21000663
<i>Studijní program:</i>	B0232A090012 Česká filologie pro praxi
<i>Zadávací katedra:</i>	Katedra českého jazyka a literatury
<i>Akademický rok:</i>	2021/2022

Zásady pro vypracování:

Cílem práce je shromáždit materiál sociolektu v poštovním prostředí a popsat jej z hlediska sémantického a slovtvorného.

Studentka prostuduje zadanou literaturu týkající se tématu sociolektů, slangů, professionalismů atd., aktivně bude vyhledávat další tituly, které využije k přípravě teoretické části práce.

Dále získá jazykový materiál, který v praktické části analyzuje, popíše a interpretuje. Zaměří se na analýzu slovtvornou a lexikografický popis.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování práce:

Jazyk práce:

tištěná/elektronická

Čeština

Seznam odborné literatury:

HUBÁČEK, Jaroslav. *O českých slanzích*. Ostrava: Profil, 1981.

HUBÁČEK, Jaroslav. *Malý slovník českých slangů*. Ostrava: Profil, 1988.

TICHÁ, Zdenka a SKOPEC, Luboš. *Tři slangové slovníky*. Praha: Karolinum, 2001.

SOCIOLEKT. Dostupné z czechency.org.

Sborníky z plzeňských konferencí o slangu a argotu – konkrétní statě budou domluveny během konzultací při přípravě práce.

Diplomové a bakalářské práce věnující se tématu slangu a argotu, obhájené.

Vedoucí práce:

PhDr. Ladislav Janovec, Ph.D.

Katedra českého jazyka a literatury

Datum zadání práce:

30. dubna 2022

Předpokládaný termín odevzdání: 30. dubna 2023

L.S.

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.
děkan

PhDr. Kateřina Váňová, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 30. dubna 2022

Prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Jsem si vědoma toho, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má bakalářská práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědoma následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

Poděkování

Na tomto místě bych z celého srdce ráda poděkovala své rodině a partnerovi za nekonečnou podporu, trpělivost a laskavost během mé (někdy velmi nejisté) cesty za vzděláním. Bez vaší neutuchající důvěry v mé schopnosti bych se až sem nikdy nedostala. Avšak můj největší dík patří vedoucímu práce PhDr. Ladislavu Janovcovi, Ph.D., za jeho cenné rady, časté konzultace, vstřícný přístup a milá slova.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá poštovním slangem. Cílem práce je nastínit hlavní problematiku poštovního slangu. V teoretické části je popsána problematika slangu a dalších nespisovných poloutvarů národního jazyka a slang z pohledu různých autorů. Dále teoretická část obsahuje podrobný popis poštovního prostředí a popis historie poštovníctví v naší zemi.

Praktická část práce obsahuje vypracovaný výkladový slovník poštovního slangu a podrobnou analýzu získaného jazykového materiálu.

Klíčová slova

pošta, profesní mluva, slang, slovník

Annotation

The bachelor thesis deals with postal slang. The aim of the thesis is to outline the main issues of postal slang. The theoretical part describes the problems of slang and other non-literary semi-forms of the national language and slang from the point of view of various authors. Furthermore, the theoretical part contains a detailed description of the postal environment and a description of the history of postal services in our country.

The practical part of the thesis contains an elaborated explanatory dictionary of postal slang and a detailed analysis of the obtained linguistic material.

Keywords

dictionary, post office, professional speech, slang

Obsah

Úvod.....	10
1 Nespisovné poloútvary českého jazyka.....	11
1.1 Argot (hantýrka, žargon).....	11
1.2 Profesní mluva a profesionalismy.....	13
1.3 Slang	13
1.3.1 Původ pojmenování slang.....	14
2 Jazykovědci a různé přístupy k chápání slangu	15
2.1 Jaroslav Hubáček	15
2.2 František Oberpfalcer-Jílek.....	16
2.3 František Trávníček	17
2.4 Adolf Kellner	17
2.5 Jan Chloupek.....	18
2.6 Přemysl Hauser	19
2.7 Josef Václav Bečka	19
2.8 Zdeňka Tichá	20
2.9 Lumír Klimeš	21
3 Aspekty slangu	22
3.1 Jazykové aspekty (charakterizovatelné hledisky lingvistickými).....	22
3.1.1 Nespisovnost.....	22
3.1.2 Komunikativní funkčnost	22
3.1.3 Systémovost.....	22
3.1.4 Snaha o pojmovou diferenciaci	23
3.1.5 Stav, propracovanost, přístupnost a stupeň praktického užívání odborného názvosloví.....	23
3.1.6 Snaha o vyjádření expresivity	23
3.1.7 Požadavky mluvených projevů.....	24
3.2 Mimojazykové aspekty (spočívají vně jazyka).....	24
3.2.1 Stupeň uzavřenosti prostředí	24
3.2.2 Různé složení příslušníků slangového prostředí	24
3.2.3 Psychické faktory	25
4 Způsoby tvoření slangismů/profesionalismů	26
4.1 Odvozování (derivace).....	26

4.2	Skládání (kompozice)	26
4.3	Zkracování, mechanické krácení a překrucování.....	27
4.4	Metaforické a metonymické přenášení	27
5	Charakteristika poštovního prostředí	28
5.1	Vývoj poštovníctví v českých zemích	28
5.2	Historické a politické souvislosti vzniku a provozu Československé a České pošty	29
5.3	Současná Česká pošta a charakteristika pracovních oddělení	31
6	Metodologie sběru a charakteristika jazykového materiálu	32
6.1	Slovotvorné postupy v poštovním slangu	33
6.2	Expresivita	33
7	Slovník poštovního slangu	35
7.1	Koncepce slovníku	35
7.2	Slovník	36
8	Závěr.....	42
9	Seznam použité literatury	44

Úvod

Téma poštovní slang jsem si pro svou bakalářskou práci zvolila ze dvou důvodů. Prvním důvodem byla má práce u České pošty mezi lety 2020–2021, kam jsem téměř denně docházela jako brigádnice a pracovala za přepážkou. Už tehdy mě zaujaly různé jazykové jevy a pojmenování, která se tam běžně používala, a to nejen mezi pracovníky, ale také mezi klienty. Druhým důvodem pro výběr tématu práce byla má zaujatost skutečností, že slangovou mluvu užíváme téměř všichni na denním pořádku a mnozí z nás si tento fakt ani neuvědomují. Používání slangových výrazů, abychom si práci či zájmovou činnost zjednodušili, vnesli do ní trochu veselí a ulehčili si vyjádření složitých termínů, je přitom pro lidi stejně přirozené jako dýchání.

Tato práce se skládá ze dvou částí. První (teoretická) se nejprve věnuje představení nespisovných poloutvarů českého jazyka, tj. argotu, profesní mluvy a slangu. Slang je v práci pojat na základě odborných prací dle řady významných českých jazykovědců. Dále se zabývá jednotlivými jazykovými a mimojazykovými aspekty slangu a neméně důležitá kapitola je ta o způsobech tvoření samotných slangismů/professionalismů. Na konci teoretické části je uvedena charakteristika poštovního prostředí. Kapitola se zabývá vývojem poštovníctví v našich zemích, souvislosti vzniku Československé a České pošty a snaží se popsat, jak fungují její současná pracovní oddělení.

Druhá (praktická) část bakalářské práce představuje způsoby získání zkoumaného slangového materiálu a jeho následnou charakteristiku a zpracování. Největší podíl praktické části tvoří vypracovaný výkladový slovník poštovního slangu sestavený ze získaného materiálu. Na začátku slovníku je detailně popsána jeho koncepce a u každého lemmatu uvádíme jeho význam a mluvnické kategorie. Všechny výrazy ve slovníku byly konzultovány se současnými i bývalými zaměstnanci České pošty ve Frýdlantu.

Obě části práce si tedy kladou za cíl alespoň částečně zpracovat problematiku poštovního slangu u nás s ohledem na skutečnost, že v současné době žádné práce zabývající se poštovním slangem nevznikly nebo o nich nemáme žádné informace.

1 Nespisovné poloútvary českého jazyka

Podle Marie Čechové nemá český jazyk pouze jednu základní podobu, ale pojímá do sebe, kromě spisovného jazyka, také všechny další jazykové útvary a poloútvary, které v české mluvě běžně užíváme (Čechová, 1995, s. 25).

Útvarem se podle *Nového encyklopedického slovníku češtiny* myslí forma národního jazyka mající úplnou jazykovou strukturu, na rozdíl od poloútvary, který je sice charakterizován vlastním lexikem, ale nemá vlastní strukturu v jiných jazykových rovínách (Karlík, Nekula, Pleskalová 2012–2020).

Jak uvádí Josef Hrbáček, v našem národním jazyce se vyskytuje vedle místních nářečí a interdialektů (nespisovných strukturních jazykových útvarů) také nespisovná vrstva lexikálních prostředků, které jsou význačné pro vyjadřování specifických sociálních, profesionálních nebo zájmových skupin lidí. Jedná se o prostředky argotické, slangové a profesní mluvu (Hrbáček, 1994, s. 121).

1.1 Argot (hantýrka, žargon)

Argot podle tradičního přístupu patří mezi jedinečný typ výraziva, které je vlastní sociálně a společensky vyloučeným skupinám, např. prostitutkám, zlodějům či žebrákům. Jedním z nejznámějších argotů u nás je mluva pražské „galérky“, a to především kvůli velké čtenářské a divácké oblibě děl odehrávajících se na periferii v období první republiky, jako např. *Panoptikum Města pražského* (1979) od Jiřího Marka či seriálová verze jeho předchozích příběhů *Hříšní lidé města pražského* odvysílaná Československou televizí v roce 1969. Dříve byl argot vymezován jako utajovaná řeč užívaná zejména proto, aby ji ostatní lidé nerozuměli. Tento rys ale současné argoty pomalu ztrácejí, jelikož např. vězni užívají argotu, i když jsou ve styku s dozorci a vyšetřovateli, a dokonce jim vysvětlují, co která slova znamenají (Čechová, 1995, s. 27–28, též Jaklová, 1999). Jaroslav Suk ve své práci *Několik slangových slovníků* (1993) k tématu dodává: „*S argotem v čisté podobě se dnes v češtině setkáváme velmi zřídka, např. v mluvě některých dětských part (např. vkládání jedné slabiky mezi slabiky českých slov); jeho účinek se posiluje rychlým drmoláním.*“ (Suk, 1993, s. 22).

Podle Hrbáčka v *Úvodu do studia českého jazyka* mají slova v argotu často jiný význam než v běžném jazyce, např. píšťala (revolver), náramky (pouta), chlupatej (strážník). Často se také užívá slov cizího původu. U nás šlo především o přejímky

z němčiny, cikánštiny či z jidiš, např. šoufl (špatný), čokl (pes), šibr (pácidlo), později se mohly objevit i další – anglicismy, rusismy, ukrajinismy apod. Používání těchto a dalších výrazů se vyznačovalo u jejich uživatelů vysokou mírou uspokojenosti z expresivity. Mnoho argotických slov vešlo v širokou známost především díky zábavné literatuře, v níž vystupovali nositelé této mluvy (Hrbáček, 1994, s. 124). Tento jev se nazývá argotizování a nejčastěji se uplatňuje jako výrazný charakterizační prvek mající za úkol přiblížit osoby, dobu, prostředí či situaci (Křístek, 1973, s. 98–103).

Chápání argotu se neustále posunuje, mění a vyhraňuje. U nás vydal první větší souhrnný popis argotů a slangů František Oberpfalcer-Jílek v roce 1934 s názvem *Argot a slangy*. Velkým přínosem pro zkoumání argotu u nás byly plzeňské konference o argotu a slangu z poslední třetiny dvacátého století (Jaklová, 1999, s. 293–300).

Mezi zajímavé příspěvky z plzeňských konferencí týkajících se argotu patří např. *Slang, argot a expresivnost v běžně mluvené řeči* (1989) Josefa Václava Bečky, který se v práci snaží nastínit základní rozdíly mezi slangem a argotem a apeluje na skutečnost, že zaměňování těchto dvou termínů podle něj není žádoucí. Přesněji v práci vyjadřuje, že: „*Už sám fakt záměrného zatajování odlišuje argot od slangů. Slangové výrazy jsou taky mnohdy obecně málo srozumitelné, ale není to záměrné zatajování, nýbrž následek toho, že obecně nejsou známy specifické poměry na jednotlivých pracovištích a při jednotlivých pracovních úkonech. Jako argotické by bylo možno posuzovat slangové vyjadřování v případě, že by bylo jeho snížené srozumitelnosti využito k úmyslnému zatajování.*“ (Bečka, 1989, s. 351).

Dalším reprezentativním příspěvkem z konferencí je také článek Josefa Jodase *Výrazy a obraty argotického a slangového původu v současném běžně mluveném jazyce* (1998), ve kterém se zabývá otázkou, kolik výrazů či obratů argotického původu přešlo do nynější běžně mluvené češtiny a navrhuje uskutečnění speciálně zaměřeného výzkumu, jehož výstupem by měly být slovníkové příručky s podrobným zhodnocením sebraného materiálu (Jodas, 1998, s. 25).

Zatím výzkum problematiky argotu vrcholí v práci Jaklové *Budeme argot nově definovat?* (1999), v níž podává ucelený přehled významných publikací, věnujících se argotu od jeho počátků. V práci poukazuje na problematiku jeho pojmenování a vymezení, snaží se prezentovat to, jak byl argot vnímán v první třetině dvacátého století a jak je vnímán na jeho konci, kdy se pohled na něj pozměnil. I když byl dále vnímán jako tajná mluva sociálně izolovaných skupin, vymizela jeho společenská funkce ochrany před společností či boj s ní, a také samotné záměrné utajování informací

argotem se začalo zpochybňovat a jazykovědci se zaměřili spíše na komunikativní funkci argotu a jeho další stránky, např. emotivní stránku či snahu o zjednodušení složitých pojmenování. Vymezuje také důvody, proč v průběhu času zájem o argot u lingvistů postupně upadal a naznačuje, jakým směrem by se měly v budoucnu vydat jeho další výzkumy (Jaklová, 1999, s. 293–300).

1.2 Profesní mluva a profesionalismy

Dalším poloútvarem, který souvisí se sociální příslušností nositelů jazyka, je profesní mluva, resp. profesní lexikální jednotky – profesionalismy. *„Za profesionalismy se označují nespisovné názvy terminologické povahy motivované důvody věcnými, zejm. snahou o výrazovou úspornost, jednoznačnost v daném prostředí a mobilnost v mluvené komunikaci; jsou nociónální a jen omezeně mají synonyma (nejel povolenou padesátkou, ale devadesátkou; učil dálkaře v áčku i béčku; (lékařské) ulkusák na áru exnul, dostal pneumonku; (počítačové) altnout, kliknout, iskejnovat, resetovat apod.).“* (Karlík, Nekula, Pleskalová 2012–2020)

Professionalismy jsou charakteristické pro určité pracovní prostředí. Zůstávají spjaty s profesí, ale někdy mohou působit velmi nápadně. Od slangu se odlišují „vážnou“ pojmenovovací motivací a povětšinou užitím standardních morfologických prostředků, proto mnoho z nich proniká do spisovné vrstvy jazyka a doplňují terminologii různých oborů. Mezi komunikační kvality tohoto druhu mluvy patří stereotypnost, netvůrčí ráz vyjadřování, soustavné vyhledávání a opírání se o vyjadřovací modely nebo automatizovanost. Jsou výhodným prostředkem komunikace v profesním prostředí kvůli své jednoznačnosti, ekonomičnosti, odbornosti a pojmovosti (Čechová, 1997, s. 45–46).

Podle Jaroslava Hubáčka se profesionalismy jeví jako: *„neutrální, bezpříznakové nespisovné termíny vedle termínů spisovných, případně jako neutrální termíny v oblastech, kde dosud terminologie nebyla normalizována.“* (Hubáček, 1988, s. 10).

1.3 Slang

V Havránkově a Jedličkové *České mluvnici* (1986) se o slangu dozvídáme, že se jedná o soubor určitých speciálních názvů a obrátů, kterých se kromě příslušné terminologie užívá ve styku mezi příslušníky zájmového nebo pracovního společenství. Těmto jedinečným obrátům a názvům se obecně říká slangové výrazy či slangová po-

jmenování a důvodem jejich vzniku je především věcnost a expresivnost. Důležitým faktem je také skutečnost, že se na rozdíl od běžného výraziva ve společenském styku mimo dané společenství vyskytují velmi zřídka nebo vůbec (Havránek, Jedlička, 1986, s. 9).

Slangy nedisponují svou vlastní samostatnou gramatickou a hláskovou stavbou a základ slovníku jejich uživatelů je stejný se slovníkem spisovným nebo nářečním (Hubáček, 1994, s. 121).

1.3.1 Původ pojmenování slang

O původu pojmenování slang existuje několik teorií, některé z nich zmiňuje ve své práci např. František Kopečný (1981). První uvedená teorie říká, že slovo slang vzniklo z anglických dvouslovných výrazů, z nichž první část tvoří přivlastňovací konstrukce s 's, typu soldier's language. Tento výklad je u nás běžně přijímaný, nicméně by takový vznik slova byl podle Kopečného velmi neobvyklý a ani další etymologové tento způsob vzniku neuvádějí.

Druhou teorii o vzniku lexému opírá Kopečný o původ slova. O slangu hovoříme jako o anglickém slově skandinávského původu, které sahá do druhé poloviny osmáctého století. Jedná se o tvar slovesa sling (metat, vrhat) a původně se jednalo o pojmenování pro zvláštní a zpěvavou intonaci žebráků – jakési přihazování, přizpěvování (Kopečný, 1981, s.76–80).

Další teorie pracují se skutečností, že by slovo slang mohlo pocházet z úplně jiných jazyků. Jaroslav Hubáček v Malém slovníku českých slangů píše: „*Sovětský lingvista M. M. Majakovskij uvádí další možnosti výkladu: slovo slang pochází z cikánštiny, nebo ze severoanglických dialektů; E. Partridge pokládá slang za slovo původu norského.*“ (Hubáček, 1988. s.6).

2 Jazykovědci a různé přístupy k chápání slangu

V této kapitole prezentujeme přístupy k chápání termínu slang několika českými jazykovědci, kteří se mu intenzivně věnovali a jejichž práce jsou ve slangologii považovány za reprezentativní.

2.1 Jaroslav Hubáček

Pro naši bakalářskou práci jsou důležité dvě základní publikace Jaroslava Hubáčka o slangu, a to *O českých slanzích* (1981) a *Malý slovník českých slangů* (1988). Jaroslav Hubáček se zkoumání slangu věnoval od 70. let 20. století a výsledky jeho práce mají dodnes neocenitelný přínos pro oblast sociolingvistiky, lexikologie a slovotvorby.

Podle Hubáčka je slang řazen mezi nespisovné útvary národního jazyka. Je složité uvést přesnou a jednoznačnou definici tohoto termínu, jelikož v domácí ani zahraniční literatuře nejsou jazykovědci jednotní v chápání jeho obsahu a rozsahu. Navíc existuje celá řada téměř synonymních termínů k termínu slang, např. sociální nářečí, společenská nářečí, pracovní mluva, vrstevná mluva atd. (Hubáček, 1981, s. 9)

I přes svou specifickou, snahu o originalitu, hravost a exkluzivnost nejsou slangy bezvýznamnou součástí naší slovní zásoby. Do popředí se dostávají především kvůli stále rostoucí specializaci lidské činnosti. Slangům se daří pronikat do veřejného (odborného i publicistického) vyjadřování. Problematickou se ale může jevit skutečnost, že dochází k napětí mezi jazykovou správností a spisovností na straně jedné a slangy na straně druhé (Hubáček, 1981, s. 10).

Definici slangu shrnuje Hubáček po nabytí potřebných poznatků ve své práci takto: „*Slang je svébytná součást národního jazyka, jež má podobu nespisovné vrstvy speciálních pojmenování realizované v běžném (nejčastěji polooficiálním a neoficiálním) dorozumivacím styku lidí vázaných stejným pracovním prostředím nebo stejnou sférou zájmů a sloužící jednak specifickým potřebám jazykové komunikace, jednak jako prostředek vyjádření příslušnosti k prostředí či k zájmové sféře.*“ (Hubáček, 1988, s. 8).

V *Encyklopedickém slovníku češtiny* Hubáček v hesle *slang* uvádí, že se při tvoření slangismů z onomaziologického hlediska uplatňují postupy slovotvorné

i sémantické. Mezi slovotvorné postupy patří odvozování (datovka¹ ‚datová schránka‘), skládání, mechanické krácení a překrucování a mezi postupy sémantické řadí metaforické a metonymické přenášení (motorka ‚motorizované doručování poštovních zásilek‘) a tvoření frazeologismů (natáhnout balíky ‚vložit umístění balíků do poštovního systému‘). Dále se také uplatňuje přejímání z cizích jazyků, např. němčiny, angličtiny (Karlík, Nekula, Pleskalová, 2002, s. 406).

V Hubáčkově práci *K aktuálnosti zkoumání sociolektů, zejména slangu* (1995) se dozvídáme, že slangy jsou stále povětšinou živé, variabilní a neustále dotvářené lexikální vrstvy, což je podmíněné tím, že se spontánní mluvené projevy vyznačují určitou specifičností. To ukazuje na pojmenovávací aktivitu nejrozličnějších uživatelů jazyka. Aktuálnost slangových pojmenování vyplývá především z různých specifických skutečností, hlavně ze dvou jejich nejdůležitějších okruhů, a těmi jsou: rozšířenost slangů, jejich stálá inovace a vývojová otevřenost (neukončenost) a motivace, tedy faktory slang podmiňující (Hubáček, 1995, s. 18).

2.2 František Oberpfalcer-Jílek

Stať *Argot a slangy* z roku 1934, která vyšla v Československé vlastivědě, je považována za základní literaturu o českých slanzích a mnoho jazykovědců se jejími poznatky řídí dodnes.

Autor v ní poukazuje na to, že hranice mezi slangem a argotem jsou velmi kolísavé a že slang i argot sdílejí některé společné rysy. Mezi ty patří nahrazování banálních výrazů běžně užívaného jazyka výrazy novými, neotřelými, zábavnými či přenášení jmen z věci na věc. Příslušníci studentských, vojenských, uměleckých i sportovních uskupení podle něj rádi přebírají zjevné argotismy do svého slangu a naopak. Podstata slangu v jeho práci ale není ještě přesněji specifikována.

Dále Oberpfalcer-Jílek zavádí také termín stavovská mluva, což v práci funguje jako ekvivalent pro slang. Podle autora se jedná o „*výsledky rozlišení jazyka národního podle společenských skupin*“ (Oberpfalcer-Jílek, 1934, s. 312).

Kromě ponaučení o slangu a argotu se autor zabývá blíže přímo slangem studentským, sportovním, vojenským, mysliveckým aj. U těchto druhů slangů se setkáváme s vypracovaným slovníkem i pečlivou slovotvornou analýzou.

¹ Tady i jinde uvádíme příklady z našeho získaného lexikální materiálu. Pouze v případě, že jev v něm zastoupen není a je třeba jej zmínit, přebíráme příklady z odborných prací, z nichž čerpáme informace pro tuto bakalářskou práci.

Podle autora jsou slangy přirozeně užívanou formou jazyka používanou hlavně mladými lidmi, a právě proto jsou protkány hravostí, vtipem, ironií a neustálými změnami.

Práce se ale nevěnuje jenom slangu a argotu v českém prostředí, zmiňována jsou také prostředí zahraniční, např. francouzské a německé (Oberpfalcer-Jílek, 1934, s. 311–375).

2.3 František Trávníček

Jazykovědec František Trávníček se v *Úvodu do českého jazyka* vyjadřuje k používání termínu slang. Tento termín je podle něj nepřesný a v práci ho nahrazuje pojmy nářečí společenská, vrstvosvá a zvláštní.

V kapitole věnující se nářečím třídním a vrstvosvým se autor snaží nastolit patero příčin, které vedou k jazykovému rozlišování příslušníků různých společenských tříd nebo vrstev národa. Mezi tyto příčiny podle něj patří: 1. nestejná potřeba výrazových prostředků po stránce věcné; 2. zvláštní věcné pojetí některých věcí známých i jiným příslušníkům jazyka; 3. různé citové vztahy a postoje mluvčího k osobám a věcem; 4. snaha některých společenských vrstev mít výlučně vlastní mluvu nesrozumitelnou pro příslušníky jiných společenských vrstev; 5. snaha o odlišnost výrazových prostředků, jejich krátkost a úspornost (Trávníček, 1952, s. 44–48).

2.4 Adolf Kellner

Dialektolog Adolf Kellner ve své posmrtně vydané práci *Úvod do dialektologie* z roku 1954 využívá pro slang termín vrstvosvá (společenská, sociální) nářečí a charakterizuje je jako „*soubory výrazových prostředků, kterými se od sebe navzájem odlišují uživatelé národního jazyka vlivem jistých společenských činitelů*“ (Kellner, 1954, s. 74).

Vrstvosvá nářečí se podle Kellnera odlišují od nářečí místních hned v několika důležitých bodech. Prvním z nich je skutečnost, že nemají svou vlastní gramatickou stavbu a základní slovní fond. Tím navazujeme na to, že vrstvosvá nářečí mají svůj základ v národním jazyce, a postrádají tak jazykovou samostatnost, což vede k myšlence, že jsou odsouzena k postupnému zániku.

Mezi další odlišnosti patří způsob užívání vrstevových nářečí. Ta jsou vždy vázána jen na určitý okruh lidí. Vůči spisovnému jazyku se snaží vymezovat a stále se od něj odlišovat. Nelze ale opomenout, že sociální nářečí není jedinou formou jazyka mluvčího. Vyskytuje se vedle něj i obecný jazyk a nářečí místní, ale i do značné míry jazyk spisovný.

Kellner ve své práci rozlišuje tři hlavní typy vrstevových nářečí. Prvním typem je mluva lidí, které spojuje stejné zaměstnání. Dalším typem je mluva příslušníků různých zájmových skupin (autor zde uvádí termín slang) a nakonec mluva příslušníků společensky izolovaných vrstev, tedy argot (Kellner, 1954, s. 74–77).

2.5 Jan Chloupek

Jan Chloupek ve svém článku *O sociální a územní rozrůzněnosti češtiny* z roku 1969 pro časopis *Naše řeč* charakterizuje slangy, argot a profesionální mluvu jako speciální slovníkové, popřípadě i frazeologické vrstvy, které se nachází vedle strukturních útvarů.

V Chloupkově podání se profesionální mluvou rozumí vyjadřování skupiny zaměstnanců, kteří při výkonu práce či služby užívají beze zření k jejich spisovnosti termínů či terminologických spojení, a to pro jejich úspornost a jednoznačnost v pracovním kontextu.

Argot považuje autor za tajnou mluvu deklasovaných společenských vrstev a dnes podle něj nemá předpoklady pro další rozvoj, i když má ve studiu jazyka velký význam.

Podle Jana Chloupeka se pro slang hodí nejlépe české popisné označení „mluva pracovních a zájmových skupin“. Podstatou vytváření slangu je ale na rozdíl od profesionální mluvy jazyková hra. Slang při svém vzniku podle něj čerpá především z náhodných aktualizací a metaforického vyjadřování. Nejčastějším slovtvorným postupem při tvoření slangů je zkracování a preferována je především jednoslovnost. Velký zájem o studium slangů prokazuje sociologie.

Některé slangy se mohou podle autora blížit argotu, a to především kvůli malému zřeteli k obecné srozumitelnosti, některé se zase mohou blížit profesionální mluvě, a to především úsilím o terminologii (Chloupek, 1969, s. 141–153).

2.6 Přemysl Hauser

Profesor a přední představitel didaktiky českého jazyka Přemysl Hauser v *Nauce o slovní zásobě* z roku 1980 charakterizuje slang jako „*nepisovnou slovní zásobu spjatou se sociálním prostředím, a to pracovním nebo zájmovým*“ (Hauser, 1980, s. 23).

Slangová pojmenování jsou podle něj omezena pouze na mluvené projevy členů konkrétního povolání nebo pracovní skupiny a tematicky jsou vázána na toto prostředí. Slang používá jako souhrnné označení sociálně diferencované slovní zásoby.

Podle Hausera se někdy v literatuře rozlišuje slovní zásoba profesionální, stavovská, motivovaná vztahem k povolání, a slovní zásoba slangová, která je vázaná na projevy zájmových skupin. Toto rozdělení podle nositelů jednotlivých lexikálních vrstev ale nepovažuje autor za zcela přesné a jako příklad uvádí slang studentský, jehož uživatelé netvoří žádnou zájmovou skupinu, a přesto je ke slangu tradičně přiřazován.

Mezi typické znaky slangu nezařazuje Přemysl Hauser synonymičnost, výrazovou obraznost ani úsilí o novost a neotřelost, jelikož v tom případě jde podle něj spíše o znak živého mluveného jazyka než o znak slangu.

V práci se dále vymezuje proti užívání pojmů sociální nářečí či sociální stavovský jazyk. Tato označení jsou podle něj nesprávná, jelikož slang není strukturní jazykový útvar a nemá vlastní mluvnickou stavbu ani úplnou slovní zásobu. Podle autora je jedná o „*úzkou vrstvu zvláštní slovní zásoby navrstvené na slovní zásobě nářečí nebo obecné češtiny*“ (Hauser, 1980, s. 24).

Slangová pojmenování nejsou vyvinuta ve všech oblastech ve stejné míře. Bohatou vrstvu slangových výrazů mají skupiny se silnými vnitřními sociálními vazbami a zřetelnou rozdílností od skupin jiných. Na druhou stranu se můžeme setkat jen s několika nepsivnými výrazy (Hauser, 1980, s. 23–24).

2.7 Josef Václav Bečka

Josef Václav Bečka ve svém příspěvku *Slang a diferenciace v běžně mluvené řeči*, vydaném v roce 1987, definuje slang jako „*komplex jazykových prostředků, jímž se dorozumívá speciální skupina lidí na speciálním pracovišti o prostředcích a výkonech při speciálním druhu práce*“ (Bečka, 1987, s. 6). Slovo slang je podle Bečky slovo anglického původu. V příspěvku uvádí jeho definici z *The Concise Oxford*

Dictionary z roku 1956 a také poukazuje na to, jak je vnímán slang ve francouzském prostředí. Pro francouzsky mluvící obyvatele totiž slang znamená „anglický argot“.

Autor rozlišuje slangy profesionální (pracovní), kterými se účastníci dorozumívají při vlastní práci, a slangy zájmové, jimiž se dorozumívají účastníci mimo vlastní práci. Profesionální slangy ale podle něj nejsou někdy jako slangy vůbec označovány a pojem slang je omezen jen na slangy zájmové, což podle něj není správné.

Není možné říct a spočítat, kolik slangů vlastně existuje, jelikož ne všechny slangy jsou plně vyvinuty. Slangy žijí jen přítomností, pro zúčastněné lidi jsou málo srozumitelné a beze sporu zaujímají místo mezi nejdůležitějšími variantami běžně mluvené řeči (Bečka, 1987, s. 6–7).

2.8 Zdeňka Tichá

Zdeňka Tichá v článku *Internacionalizmy a slang* vymezuje slang ve shodě s Jaroslavem Hubáčkem v širším a užším pojetí. V širším pojetí se zahrnuje pod pojem slang profesionální mluva a také mluva skupin spojených společnými zájmy. Místo profesionální mluvy se můžeme setkat i s pojmem profesionální mluva, to ale podle Tiché není přesné.

U užším pojetí je pod slang zahrnován pouze specifický dorozumívací útvar zájmových skupin a zdůrazňují se rozdíly mezi vlastním slangem a profesionální mluvou. Profesionální mluva je motivována především věcnou pojmenovací potřebou a mluva zájmových skupin je motivována zejména citovým vztahem k pojmenovávaným jevům, snahou o jejich nové pojmenování a také touhou členů těchto skupin o vtipnost a neotřelost nově vzniklých výrazů.

Slangizmy jsou Tichou definovány jako „*jazykové prostředky užívané v mluvě lidí jisté zájmové skupině při určité činnosti, jsou charakterizovány obrazností, expresivností a kreativitou*“ (Tichá, 2005, s. 29). Naproti tomu u profesionalizmů zmiňuje autorka, že „*jsou motivovány věcnou pojmenovací potřebou, charakterizuje je nociónálnost, stabilita a jazyková ekonomičnost. Profesionalizmy často přecházejí mezi spisovnou vrstvou slovní zásoby*“ (Tichá, 2005, s. 29).

V dalším článku *Profesionalizmy a slangizmy* se Tichá² pokouší vymezit pojem slang (argot, hantýrka, profesionální mluva atd.) a řeší také otázky terminologické, jelikož se vedle termínu slang uplatňovala označení jako sociální dialekty, sociální nářečí, sociální styly, sociální mluvy či sociolekty. Rovněž se pokouší shrnout přístupy českých lingvistů k vymezení termínů slang a profesní mluva (slangismus a professionalismus). Podle autorky podává v české lingvistice nejsoustavnější výklad pojmu slang Václav Ertl v časopisu *Český lid* (1924): „*Slang je způsob řeči, který se rodí v ulicích velkých měst, nenáleží určité vrstvě společenské ani určitému stavu, nýbrž všem, kdo jsou proň psychologicky disponováni. Jako jazyk obecný (vulgární) a nářečí, má i slang se spis. řečí mnoho společného, ale od řeči obecné (i od dialektu) se liší tím, že se jazyk vulgární vyvíjí přirozeně a bezděčně, kdežto výrazy tvořící podstatu slangu vznikají vědomě a účelně*“ (Tichá, 2003, s. 12–13).

2.9 Lumír Klimeš

Lumír Klimeš v *Komentovaném přehledu výzkumu slangu v Československu, v České republice a ve Slovenské republice v letech 1920–1996* chápe a definuje slang jako: „*Druh nespisovného jazyka (mluva) příslušníků určitého zaměstnání (profesionální slang) nebo určité, společensky kladně nebo neutrálně hodnocené skupiny lidí spojených určitým zájmem (skupinový slang)*“ (Klimeš, 1997, s.4).

V práci shrnuje autor, podobně jako Zdeňka Tichá, která se ale zabývala pouze českými jazykovědci, přístupy českých a slovenských lingvistů k vymezení pojmu slang. Zabývá se otázkou, jestli je nutné vymezovat samostatně slang a profesionální mluvu, jejich rozdíly, popisuje různé metody výzkumu slangu, uvádí významná výzkumná centra zabývající se slangem a podává vyčerpávající bibliografický soupis českých a slovenských prací týkajících se slangu (Klimeš, s. 4–46).

² Zdeňka Tichá shrnuje také přístupy Františka Oberpfalcera-Jílka, Václava Křístka, Jana Chloupka, Josefa Václava Bečky, Josefa Hubáčka, Jiřího Nekvapila, Přemysla Hausera aj. O dílech některých z nich se zmiňujeme i v naší práci.

3 Aspekty slangu

Při zkoumání slangů narážíme na dva různé způsoby, jak na jejich problematiku můžeme pohlížet. Patří mezi ně jazykové a mimojazykové aspekty. Tyto aspekty se podle Hubáčka uplatňují komplexně a ve vzájemné součinnosti (Hubáček, 1981, s. 19).

3.1 Jazykové aspekty (charakterizovatelné hledisky lingvistickými)

3.1.1 Nespisovnost

Nespisovnost patří mezi základní jazykové znaky slangového výraziva. Slangové názvy totiž vnímáme jako synonymní pojmenování k pojmenování spisovným, nejčastěji k odborné terminologii. Ne všechny slangové výrazy se však vyznačují stejnou mírou nespisovnosti, často se setkáváme se slangy téměř spisovnými a někdy zase vyloučeně nespisovnými, expresivními až vulgárními (Hubáček, 1981, s. 19–20).

3.1.2 Komunikativní funkčnost

Slangy často vznikají, aby vyhověly momentálním potřebám výstižného, stručného a významově jednoznačného jazykového vyjádření. Tomu napomáhá i tzv. univerbizace, která je často motivací vzniku slangových výrazů a zároveň je ve slanzích velmi aktuální. Univerbizace se uplatňuje ve slanzích primárně při tvoření nových slov a sekundárně u neslovotvorných postupů (transpozičních). Jedná se například o výrazy jako *datovka* (datová schránka), *odpovědka* (odpovědní zásilka), *úložka* (úložní doba), *vnitřka* (vnitřní služba), *vyvolávák* (vyvolávací systém) či *zpěťka* (zpětná zásilka).

Co se týče souslovných slangových pojmenování, vznikají velmi zřídka a jeví se jako nesystémová (Hubáček, 1981, s. 20–21).

3.1.3 Systémovost

Systémovost není u slangových názvů tak patrná jako ve strukturních útvarech jazyka, je ale možné ji tam spatřit. Jedná se např. o skutečnost, že většina slangismů

se vyskytuje pouze jako jednoslovný název, slangová sousloví se vyskytují sporadicky, a jeví se tedy, oproti jednoslovným názvům, nesystémově.

Další náznak systémovosti můžeme ukázat na slanzích sportovních, studentských či žákovských, kde se vyskytuje značný sklon k jazykové hravosti a expresivitě. Velkým důkazem systémovosti jsou také výrazy mysliveckého slangu (Hubáček, 1981, s. 22–3). Slovtvorné postupy viz dále.

3.1.4 Snaha o pojmovou diferenciaci

Pojmová diferenciacie může být podle Hubáčka ve srovnání s odbornou terminologií větší či menší v souladu s pojmenovacími potřebami v zájmovém či pracovním prostředí. V jiných případech se pojmová diferenciacie může projevat jako averze vůči tomu, co je mimo prostředí časté a v daném prostředí málo výrazné. Může se také projevat i jako důsledek pojmenovávací intenzifikace (Hubáček, 1981, s. 23). Ukázkou specifikace je např. poštovní poukázka (*áčko, béčko, céčko*).

3.1.5 Stav, propracovanost, přístupnost a stupeň praktického užívání odborného názvosloví

Všechny slangy různých pracovních a zájmových prostředí nemohou mít stejnou míru propracovanosti, a to z důvodu, že u některých oborů se česká terminologie začala dotvářet až ve dvacátých letech 20. století po stanovení československé samostatnosti. Týká se to především oborů, jako jsou vojenství, administrativa, hutnictví, dopravy apod. Mnoho slangových výrazů má kořeny v německém jazyce, jelikož to byla právě německá terminologie, která se u nás tehdy užívala (Hubáček, 1981, s. 23–24). Stále také vznikají nové slangy, slangy ze slangu apod.

3.1.6 Snaha o vyjádření expresivity

Expresivita patří mezi další důležité aspekty slangu. Ve slangu, stejně jako ve strukturních útvech národního jazyka, se vedle sebe vyskytují výrazy nociónální, neexpresivní, které slouží jen pro potřebu věcného pojmenování, a výrazy, jež obsahují různě intenzivní příznak expresivity (Hubáček, 1981, s. 25).

3.1.7 Požadavky mluvených projevů

Pro slangové výrazy je po čistě jazykové stránce typické, že jsou při jejich tvoření určovány požadavky, které by měly vyhovět určité povaze mluvených jazykových projevů, a také, že se vždy jedná o výrazy popisné – motivované, a ne výrazy značkové – nemotivované (Hubáček, 1981, s. 25).

3.2 Mimojazykové aspekty (spočívají vně jazyka)

Mimojazykové aspekty se v různých slanzích objevují různými způsoby a jejich uplatnění se může vyskytovat s různou intenzitou (Hubáček, 1981, s. 25).

3.2.1 Stupeň uzavřenosti prostředí

Stupeň uzavřenosti prostředí je při tvorbě slangových výrazů nestejný. Můžeme se setkat se dvěma případy, a to s prostředím uzavřeným celé veřejnosti a s prostředím neuzavřeným. To se projevuje v ustálenosti slangového výraziva (většího v uzavřených prostředích), v jeho pronikání mimo rámeček prostředí i v nasycenosti prostředí těmito výrazy.

Vliv na používání a tvoření slangových výrazů může mít také i stáří prostředí a zájmové činnosti, rychlost rozvoje a tradice. V některých profesích můžeme pozorovat prudký nárůst nových slangových výrazů, např. zemědělství, a v některých může dokonce nastat ústup či zánik, např. v ledařství, vorařství (Hubáček, 1981, s. 25–26).

3.2.2 Různé složení příslušníků slangového prostředí

Pro některá prostředí je význačná skutečnost, že jejich příslušníky jsou mladí lidé, u kterých se vyskytuje velká snaha vyjadřovat se neotřele, vtipně i expresivně. Pro tato prostředí je také typické střídání jejich příslušníků ve větší míře. Jedná se např. o vojenská, studentská či sportovní uskupení.

Variabilitu slangového výraziva dále podmiňují odlišné zájmy, povahová založení i vzdělání jejich příslušníků vyskytujících se ve stejných kruzích. Co se týče úrovně vzdělání a jeho vztahu ke slangu, nelze mezi nimi vysledovat přímou souvislost. Slangové výrazy se vyskytují i u vysokoškolsky vzdělaných uživatelů (Hubáček, 1981, s. 26).

3.2.3 Psychické faktory

Mezi poslední důležité mimojazykové aspekty patří psychické faktory, které se projevují dvěma způsoby. V prvním případě se jedná o snahu příslušníků určitého uskupení o jazykové vyjádření výjimečnosti provozované činnosti a v druhém případě jde o snahu se rychle začlenit do určitého prostředí. Slang je totiž podvědomě chápán jako vnější znak příslušnosti k nějakému společenství či prostředí (Hubáček, 1981, s. 26-27).

4 Způsoby tvoření slangismů/professionalismů

Slangismy jsou tvořeny a obohacovány stejnými pojmenovávacími postupy jako slovní zásoba ostatních útvarů národního jazyka, jehož jsou pevnou součástí. Z velké části jsou realizovány hlavně jako substantiva a verba, méně jako adjektiva a adverbia a jsou tvořeny jak postupy transformačními (slovotvornými), tak i postupy transpozičními (sémantickými). V prvním případě se jedná o tvoření slangových názvů odvozováním, skládáním, zkracováním, mechanickým krácením a překrucováním, v druhém případě jde o tzv. sémantické tvoření (metaforické a metonymické přenášení), tvoření frazeologismů a přejímání (Hubáček, 1988, s. 14).

4.1 Odvozování (derivace)

Odvozování je velmi častým slovotvorným postupem při tvoření slangových názvů. Téměř výhradně se jedná o odvozování příponové, ve kterém se uplatňují hlavně produktivní přípony. Odvozená slangová substantiva řadíme do několika významových a slovotvorných kategorií. Jedná se o názvy osob (činitelské, konatelské a přechýlené), prostředků, dějů, nositelů vlastností a názvy zdobnělé (např. *balíkárka*, řidička rozvázející balíkové zásilky' či *kurzák* 'řidič velkoobjemových vozů s balíkovými zásilkami').

I přes velké množství různých odvozovacích přípon, kterými náš jazyk disponuje, se uplatňují jen některé. V našem případě se jedná např. o přípony *-ář* (*balíkář*) a *-ka* (*datovka*). Tyto přípony často slouží k univerbizaci (viz výše) a dokazují unifikační tendence příznačné pro běžně mluvený jazyk.

Odvozená verba se oproti odvozeným substantivům vyskytují mnohem méně. Tvoří se příponami ze jmenných základů domácích i cizích a předponami z verb. Nejčastějšími příponami jsou *-ova* a *-i*. V našem slovníku se ale nevyskytují, stejně jako odvozená adjektiva (Hubáček, 1988, s. 14–16).

4.2 Skládání (kompozice)

Skládání je méně často používaný způsob při tvoření slangových výrazů. Užívá se ho především tam, kde je mu předlohou víceslovné pojmenování. Motivací pro tento způsob vytváření slangismů je především snaha se jednoslovně vyjádřit, jde tedy rovněž o určitou univerbizační tendenci. Velmi často se můžeme u slangu setkat se složeninami

hybridními. Jedná se typ složenin využívajících mezinárodních základů a tvořících přechod k odborným názvům. Nejčastěji se setkáváme s kompozity vlastními určovacími přívlastkovými (Hubáček, 1988, s. 16).

4.3 Zkracování, mechanické krácení a překrucování

Zkracování se využívá tam, kde je nutný vznik slangových slov zkratkových a také vznik iniciálových zkratků.

Motivací pro mechanicky zkrácené slangové názvy je snaha vyjádření zkrátit a zvukově zjednodušit. Zpravidla jsou tvořeny menším počtem slabik a mají zjednodušené souhláskové skupiny, sklon k otevřeným slabikám a mohou být i jinak hláskově upravovány. Tvoření slangismů pomocí překrucování je podobné postupu mechanického krácení, význam slova je tímto postupem pouze modifikován. Překrucování je motivováno různými důvody, patří mezi ně např. snaha o zvukové zvýraznění a odlišení od podoby spisovné, snaha o úpravy umožňující různé chápání smyslu slova, jazyková hravost apod. Zvláštními případy jsou u takto tvořených slangových názvů tzv. expresivní homonyma (Hubáček, 1988, s. 16–17).

4.4 Metaforické a metonymické přenášení

Metaforické přenášení je motivováno potřebou jazykově vyjádřit nové skutečnosti, u kterých si aktér uvědomuje podobnost se skutečností jinou. Slangová metaforická pojmenování vznikají jednak kvůli potřebě výrazného pojmenování věcného, jednak kvůli vyjádření citového vztahu. Jako výchozích názvů se pro metaforizaci využívá názvů zvířat, osob, názvů běžných v každodenním všedním jazykovém styku apod. V našem slovníku se s metaforickým tvořením setkáváme např. u slangových výrazů *motorka* a *pěšák*.

Metonymická slangová pojmenování vznikají na základě přenesení pojmenování na jinou představu či věc, která s představou či věcí věcně souvisí nebo s ní má nějakou spojitost. Mezi metonymické názvy také řadíme i názvy tvořené původním značkovým určením a názvy, u nichž je motivace vzniku méně zřetelná (Hubáček, 1988, s. 17–18).

5 Charakteristika poštovního prostředí

V této kapitole naší práce se zaměřujeme na podrobnou charakteristiku poštovního prostředí, jeho vývoj v českých zemích od 16. století, historické a politické souvislosti, za kterých vznikl státní podnik Československá a později Česká pošta. Dále pojednáváme o současné podobě České pošty, její struktuře a uvádíme charakteristiku jejích oddělení, ze kterých jsme pro naši práci čerpali jazykový materiál.

Informace čerpáme z publikace Pavla Čtvrtníka *Poštovníctví v Čechách, na Moravě a ve Slezsku* (2008), oficiálních internetových stránek České pošty a z vlastních pracovních zkušeností.

5.1 Vývoj poštovníctví v českých zemích

Dějiny poštovníctví mají zvláštní, až magickou přitažlivost. Málokterý obor historických studií se může pochlubit tolika zapálenými badateli, regionálními historiky, zasvěcenými laiky a velikou pospolitostí sběratelů poštovních antikvit. (...) Pošta svým étosem přesahovala hranice všedního života. Často inspirovala spisovatele, skladatele a výtvarné umělce. Z české literatury připomeňme Karla Čapka s jeho Pohádkou poštáčkou, světová hudební tvorba má svého Postilióna z Lonjumeau od francouzského operního skladatele Adolpha Adama (Čtvrtník, 2008, s. 5).

Počátky výraznějšího rozvoje poštovníctví na našem území se odehrávaly až na začátku 16. století po smrti českého a uherského krále Ludvíka Jagellonského a jsou spojeny především s potřebou urychlit volbu Ferdinanda Habsburského na český trůn. Bylo tedy zřízeno spěšné poštovní spojení Vídeň – Praha, vedoucí přes jižní Moravu a jižní Čechy, které zajišťovali Taxisové provozující poštu i v dalších rakouských zemích.

V Praze byl roku 1527 zřízen úřad poštmistra, který podléhal nejvyššímu dvorskému poštmistrovi z rakouské poštovní správy.

Do tohoto úřadu byl zvolen roku 1623 Jan Kryštof, svobodný pán Paar, který se tak stal prvním dědičným nejvyšším dvorským poštmistrem. Tuto funkci zastávali Paarové až do roku 1722 a značně ji využili ke svému vlastnímu obohacení, jelikož měli kromě personálního obsazení na starosti také určování výše odváděných peněz z vybraného poštovního.

V Čechách byly v 16. století zbudovány pouze dvě tratě, které zajišťovaly bezpečné a pravidelné poštovní spojení. Kromě tratě Vídeň – Praha se jednalo také o trať, která vedla z Prahy do Plzně. V 17. století vzniklo ještě poštovní spojení vedoucí z Prahy až do německého Norimberka (Čtvrtník, 2008, s. 21–24).

Pošta, která nikdy zcela nespadala do soukromého vlastnictví, byla i přesto prakticky celá řízena rodinou dědičných poštmistřů Paarů. Stále fungovala na zastaralých a neefektivních principech stanovených o dvě století dříve. Zlom nastal v roce 1722, kdy Jan Kryštof Paar nakonec přistoupil na návrh Karla IV. o převzetí pošty do státní správy. Přitom si ale Jan Kryštof Paar vyjednal ponechání titulu nejvyššího dvorského a dědičného poštmistra a také malý podíl na zisku.

Ke kompletnímu zestátnění pošty došlo až v roce 1743 díky císařovně Marii Terezii, která Paarům odebrala zbylé pravomoci nad správou a poštovním personálem a ponechala jim pouze tituly, dopravu zdarma císařskou poštou a osvobození od placení poštovného. Paarové si ale zachovali vliv na poštovníctví v monarchii až do roku 1813.

K zestátnění pošty došlo především kvůli zisku z jejího provozu a také kvůli snaze o získání monopolu státní pošty v oblasti přepravy osob a listovních zásilek. Agenda pošty se musela zjednodušit, zpřehlednit a pošta musela poskytování svých služeb směřovat hlavně k veřejnosti. O monopol usilovala pošta už od počátku 18. století, k jeho uzákonění nakonec ale došlo až v roce 1837. Během jednoho století tak vznikla díky mnoha reformám a dílčím nařízením, zkvalitněním a rozšířením služeb, poštovních tratí a stanic, moderní pošta fungující na principech stanovených v 18. století až dodnes (Čtvrtník, 2008, s. 36–39).

5.2 Historické a politické souvislosti vzniku a provozu

Československé a České pošty

Když na přelomu října a listopadu roku 1918 vznikl samostatný československý stát, nepřineslo to s sebou jen změny politicko-právní, ale také změny správní a hospodářské. Právě tyto změny se nejvíce dotýkaly poštovního provozu na našem území a v polovině listopadu vyústily v založení ministerstva pošt a telegrafů, které mělo na starosti nejen správu poštovních a telekomunikačních záležitostí, ale také od počátku zaujímal roli podnikatelskou. To vedlo na začátku roku 1925 ke vzniku státní Československé pošty, do jejíhož úspěšného hospodářského fungování zasáhla až později kromě hospodářské krize také Mnichovská dohoda.

V říjnu roku 1938 byla přesunuta působnost ministerstva pošt a telegrafů ve věcech slovenských na slovenského ministra dopravy a na začátku listopadu bylo ministerstvo pošt a telegrafů zrušeno a sloučeno v ministerstvo dopravy. V lednu 1939 bylo v rámci ministerstva dopravy sloučeno několik podniků a vznikly Československé dráhy a pošty v zemích českých a po okupaci zbytku republiky v březnu 1939 došlo k totálnímu podřízení pošty německým zájmům.

Koncem války vzniklo ministerstvo pošt, které ale za jiných podmínek navázalo na předválečné působení ministerstva pošt a telegrafů. Tyto podmínky se týkaly převážně kompetenčního vymezení jeho územního působení, jelikož na Slovensku vzniklo zároveň i poverenictvo pošt, které v naší zemi nemělo svou obdobu. Po osvobození byl znovuobnoven také státní podnik Československá pošta, vlivem okolností ale měla jeho obnovená činnost jen krátkého trvání.

Po komunistickém státním převratu v únoru 1948 došlo v červenci následujícího roku ke znárodnění Československé pošty a k reorganizaci ministerstva pošt. To bylo však pouze přechodným řešením a o tři roky později byl národní podnik Československá pošta Ústředním výborem KSČ, v souvislosti se vznikem ministerstva spojů a pověřenectva spojů, zrušen. Cílem tohoto zásahu bylo vyvolání dojmu o navrácení funkce ministerstvu pošt, kterou po roce 1925 drželo. Ve skutečnosti se ale z Československé pošty stal státní úřad řízený v souladu se sovětským vzorem a se všemi negativními důsledky z toho vyplývajícími.

Na konci šedesátých let došlo ke vzniku Federálního výboru pro pošty a telekomunikace a bylo zřízeno Ministerstvo pošt a telekomunikací ČSR v Praze a Ministerstvo dopravy, pošt a telekomunikací SSR v Bratislavě. Obě tato ministerstva následně zanikla vlivem nastupujícího normalizačního období a na konci osmdesátých let byl zřízen státní podnik Správa pošt a telekomunikací Praha.

Důležité změny ve fungování a existenci poštovních služeb u nás nastaly na začátku devadesátých let po sametové revoluci následkem zhroucení komunistického režimu. Po vzniku Ministerstva hospodářství ČSFR a Ministerstva hospodářství ČR nastal první krok k osamostatnění poštovních služeb v roce 1992 vznikem samostatné divize Česká pošta, izolováním účetních záležitostí pošty od telekomunikací a vybudováním svého vlastního managementu.

Po dlouhých jednáních o budoucí podobě pošty bylo nakonec rozhodnuto, že se Česká pošta stane, zároveň s osamostatněním České republiky, od 1. ledna 1993 státním podnikem, a bude tak moci po dlouhých letech pokračovat v nejlepších

tradicích prvorepublikové Československé pošty a dokázat tak smysluplnost své existence a konkurenceschopnosti na trhu (Kramář, 2023).

5.3 Současná Česká pošta a charakteristika pracovních oddělení

V současné době je Česká pošta státní podnik založený Ministerstvem vnitra České republiky. Zaměstnává zhruba 26 000 zaměstnanců, a je tak čtvrtým největším zaměstnavatelem na českém trhu práce. Jejím momentálním generálním ředitelem je již od roku 2018 Roman Knap. Mezi poštou poskytované služby patří doručování a výdej balíkových a listovních zásilek vnitrostátních i mezinárodních, výplata starobních důchodů, provoz Poštovní spořitelny, platby prostřednictvím SIPO, provoz Czech POINTU a terminálů Sazka. Dále poskytuje prodej drobného papírenského zboží, dálničních a poštovních známek, kolků a na počkání zřizuje datové schránky.

Nyní budeme charakterizovat jednotlivá pracovní oddělení, ze kterých jsme pro naši bakalářskou práci čerpali jazykový materiál. Jedná se o pokladnu, oddělení doručování listovních a balíkových zásilek a oddělení klientských pracovníků.

Pokladna je pro správné a rychlé fungování poštovních služeb jednou z nejdůležitějších složek. Stará se o příjem a rozdělování finančních prostředků, uschovává a objednává ceniny, eviduje zboží, kontroluje řádné vyplnění složenek, poskytuje výměnu poškozených bankovek, rozměňuje peněžní částky, kontroluje výčet peněz odevzdávaný ostatními pracovníky, eviduje pracovní i finanční úkony na přepážkách.

Doručovatelé listovních a balíkových zásilek mají na starosti doručování balíků, listovních zásilek, složenek a vyplácení důchodů. V popisu jejich práce je převzetí zásilek i doručovaných peněz, auta, telefonu a PDA. Zásilky třídí za sebou podle jednotlivých ulic. Během doručování musí obvolávat zákazníky a domlouvat se na případném uložení zásilky na poště, pokud je nezastihnou na uvedené adrese.

Na oddělení klientských pracovníků (lidově „za přepážkou“) mají zaměstnanci v popisu práce vydávání, přijímání a odesílání balíkových a listovních zásilek, prodej cenin, drobného papírenského zboží, dálničních známek, příjem a výdej peněžních poukázek a ostatních složenek různého typu. Dále zajišťují ukládání balíkových zásilek do skladu, provozují Czech POINT, terminál SAZKA a vyřizují další požadavky zákazníků (Wikipedie, 2023 + vlastní pozorování z práce u České pošty).

6 Metodologie sběru a charakteristika jazykového materiálu

Při sběru jazykového materiálu do naší práce jsme použili dvě základní metody, kterými jsme se inspirovali v publikaci Lumíra Klimeše *Komentovaný přehled výzkumu slangu v Československu, v České republice a ve Slovenské republice v letech 1920–1996*. Jedná se o metodu poslechovou a metodu řízeného rozhovoru s informátory. Pro tyto metody jsme se rozhodli z prostého důvodu: u České pošty autorka práce v rozmezí let 2020–2021 pracovala a s bývalými kolegy se na přátelské bázi setkává dodnes.

Metoda poslechová se pro naši práci ukázala jako účinná, autorka většinu jazykového materiálu shromáždila vzhledem ke svému působení na frýdlantské pobočce České pošty sama a zbytek jazykového materiálu doplnili ostatní kolegové při vedeném rozhovoru, jednalo se však pouze o zlomek nových výrazů.

Zpracování slovníku vychází z lexikografických přístupů k hodnocení slangového materiálu. Inspirovali jsme se v práci Zdeňky Tiché *Lexikografické přístupy ke slangovému materiálu* (1998), ve které porovnává odlišné přístupy k vytváření slangových slovníků a zmiňuje jejich úskalí. Největším vzorem při zpracovávání získaného materiálu nám ale nakonec byl *Malý slovník českých slangů* Jaroslava Hubáčka, jehož koncepci jsme se pro naši práci rozhodli použít.

Slovní zásobu poštovních slangismů/professionalismů tvoří slova plnovýznamová, přičemž 95 % z nich tvoří substantiva a zbylý počet verba. Převažující zastoupení substantiv v našem slovníku je motivováno především potřebou pojmenování služeb poskytovaných Českou poštou (*enpěčko* ‚balík na poštu‘), nástroji (*týentýčko* ‚vyhledávač zásilek‘), doklady (*pépěčko* ‚průkaz příjemce‘) a písemnostmi (*telegrafka* ‚druh poštovní poukázky‘), se kterými zaměstnanci pracují. Dalším motivátorem je také pojmenování osob (*kurzák* ‚řidič velkoobjemových vozů s balíkovými zásilkami‘).

Slangová pojmenování jsou v naší práci ze značné části tvořena jednoslovně, nicméně v materiálu lze najít i pojmenování víceslovná. Jedná se o kolokační slovesné frazémy *jezdit kurzy* a *natáhnout balíky*.

I přes velký počet žen zaměstnaných v poštovních službách jsme získali pouze jeden přechýlený název (*balikárka* ‚zaměstnankyně rozvážející balíkové zásilky‘),

což může být způsobeno překvapivě nízkým počtem používaných slangismů/professionalismů v poštovním prostředí.

6.1 Slovtvorné postupy v poštovním slangu

Co se týče slovtvorných postupů při tvoření slangových výrazů, lze v našem získaném jazykovém materiálu nalézt výrazy tvořené pomocí odvozování, a to na základě univerbizace (*datovka* ‚datová schránka‘) nebo motivací lexikální jednotky jednoslovné (*balikář* ‚řidič rozvážející balíkové zásilky‘). Specifické je tvoření lexikálních jednotek na základě vokalizované zkratky, k tomuto tvoření se využívá přípona *-(i/y)čko* (např. *týentýčko*, *enpéčko*). Mezi slovtvornými morfémy jsou dále zastoupeny tyto derivační přípony: *-(i)čka* (např. *déjednička*) a *-ko* (např. *béxko*, *eszetko*).

Ve slovníku se vyskytují také výrazy vzniklé na základě metaforického tvoření. Jedná se o názvy, které byly zformulovány převážně z potřeby se citově vyjádřit (např. *jednokoňka*, *motorka*, *pěšák*).

6.2 Expresivita

Jaroslav Zima ve své studii *Expresivita slova v současné češtině* (1961) uvádí, že expresivita není pouze záležitostí lexikologie, nýbrž proniká i do ostatních oblastí jazyka. Je uplatňována ve zvukové stavbě slov, ve slovtvorbě, v tvarosloví a je především stálou potřebou mluveného jazyka.

Expresivní výrazy jsou podle něj zpravidla chápány jako výrazy vyjadřující, kromě nociónálních prvků, osobní citový vztah k vyjadřované skutečnosti. Tento vztah poté může být třebas i kolektivně zobecněný. Jedná se o slova kladně či záporně zabarvená. V práci zmiňuje, že lze rozlišit trojí typ exprese, a to inherentní (expresivní charakter těchto výrazů lze poznat i bez kontextu, což velmi často souvisí s jejich hláskovou a slovtvornou podobou), adherentní (druh expresivity, u níž je základní význam slova měněn a která je patrná až z kontextu) a kontextovou (patří do stylistické roviny, expresivnost nabývá pouze v kontextu tím, že se svým vrstevním určením odlišuje od svého jazykového okolí). V naší bakalářské práci se setkáváme především s adherentním (např. *pěšák* ‚pěší doručovatel zásilek‘) a inherentním (např. *jednokoňka* ‚pošta s jednou přepážkou‘) typem expresivity (Zima, 1961, s. 5–11).

Na Jaroslava Zimu navazuje ve své publikaci *Funkční aspekty lexikální expresivity v současné češtině* (2015) Darina Hradilová a zmiňuje skutečnost, že ne vždy jsou výklady o expresivitě jednotné. Příčinou těchto nejasností je to, že samotné užívání expresivity i její vnímání jsou do určité míry subjektivní záležitosti.

K expresivitě se nejčastěji přistupuje z lexikologického hlediska, které se zabývá přenesenými významy s expresivní platností, expresivitou, která je signalizována formou slova i postavením expresiv v systému lexika (Hradilová, 2015, s. 7–8).

Expresivitou se zabýval také Jaroslav Hubáček – viz výše.

7 Slovník poštovního slangu

7.1 Koncepce slovníku

Námi vypracovaný výkladový slovník obsahuje celkem 37 slangových výrazů užívaných při komunikaci v poštovním prostředí, které jsme vyhodnotili jako slangismy a/nebo profesionalismy. Hesla jsou řazena abecedně, jelikož toto řazení považujeme za jednoduché a přehledné. Víceslovné jednotky jsou zařazeny podle prvního písmena prvního komponentu.

Na začátku každého hesla stojí lemma, které představuje základní tvar, tj. nominativ singuláru u substantiv a infinitiv u verb. Lemma je zvýrazněno tučně.

Ve slovníku po lemmatu dále zaznamenáváme mluvnické vlastnosti, u substantiv se jedná o koncovku v genitivu singuláru a o zkratku mluvnického rodu. U verb uvádíme, zda se jedná o sloveso vidu dokonavého, či nedokonavého.

Na druhém řádku uvádíme popis věcného významu, a to názvem synonymním nebo opisem (pokud je nutné podrobnější vysvětlení pro co nejprůhlednější sémantický popis). V případě zaznamenání více významů v jednom hesle, tj. pro naznačení polysémie, používáme pro každý význam zvlášť číselné označení arabskou číslicí. U přechýlených názvů osob uvádíme heslo, ke kterému se vztahují, jež motivovalo jejich přechýlenou podobu.

U vokalizovaných zkratk uvádíme na třetím řádku, z kterého výrazu, popř. i jazyka vznikaly, informační poznámka je zaznamenána kurzívou. U některých zkratk nebylo možno zjistit, jakým způsobem vznikly, a proto to v práci neuvádíme.

Seznam použitých zkratk ve slovníkové části

dok.	vid dokonavý
nedok.	vid nedokonavý
m.	maskulinum
f.	femininum
n.	neutrum

7.2 Slovník

37 výrazů v lemmatu

A

áčko, -a, n.

- poštovní poukázka typu A

apostovka, -y, f.

1. příležitostná cenná nálepka apost, sloužící jako poštovní známka,
2. systémová aplikace, kterou používají zaměstnanci České pošty

B

balíkář, -e, m.

- poštovní zaměstnanec rozvážející balíkové zásilky

balíkářka, -y, f.

- přechýlené k *balíkář*

béáčko, -a, n.

- doporučený balík

Podle označení pro doporučený balík „BA“.

běčko, -a, n.

- poštovní poukázka typu B

béxko, -a, n.

- cenný balík

Podle označení pro cenný balík „BX“.

C

céčko, -a, n.

- poštovní poukázka typu C

cenovka, -y, f.

- označení pro jakoukoliv cennou poštovní zásilku

D

dálnice, -e, f.

- dálniční známka

datovka, -y, f.

- datová schránka

déerko, -a, n.

- balík do ruky
- *Podle počátečních písmen výrazu „do ruky“.*

déjednička, -y, f.

- služba, která zajišťuje doručení poštovní zásilky v prioritním režimu

Podle počátečních písmen výrazu „den plus jedna“.

E

emska, -y, f.

- označení pro expresní poštovní zásilku s garantovaným dodáním do druhého dne
- *Podle počátečních písmen anglického výrazu „express mail service“.*

enpéčko, -a, n.

- balík na poštu

Podle počátečních písmen výrazu „na poštu“.

erko, -a, n.

- nálepka RR s čárovým kódem označující doporučené psaní

Podle počátečního písmene francouzského výrazu „recommandé“.

eszetko, -a, n.

- služební zásilka

Podle počátečních písmen výrazu „služební zásilka“.

J

jednokoňka, -y, f.

- pošta o jedné přepážce, nejčastěji na vesnicích

jezdit kurzy, nedok.

- rozvážet balíkové a listovní zásilky do jednotlivých pošt v blízkém okolí

K

kurzák, -a, m.

- řidič velkoobjemových vozů s balíkovými zásilkami

M

motorka, -y, f.

- motorizované doručování poštovních zásilek

N

natáhnout balíky, dok.

- vložit umístění uložených balíků ve skladu do poštovního systému

O

óčko, -a, n.

- označení pro obyčejný balík bez záruky pro doručení

Podle počátečního písmene výrazu „obyčejný balík“.

odpovědka, -y, f.

- odpovědní zásilka; zásilka, za niž poštovné nehradí odesílatel, ale adresát, taková služba

P

pédéáčko, -a, n.

- PDA přístroj, který využívají zaměstnanci rozvážející balíkové zásilky k jejich vydávání
- *Podle počátečních písmen anglického výrazu „personal digital assistant“.*

pépěčko, -a, n.

- průkaz příjemce
- *Podle počátečních písmen výrazu „průkaz příjemce“.*

pěšák, -a, m.

- pěší doručovatel listovních zásilek

R

reko, -a, n.

- doporučená listovní zásilka, rekomando

S

specka, -y, f.

- poštovní přepážka poskytující specializované služby

T

telegrafka, -y, f.

- poštovní poukázka typu D

týentýčko, -a, n.

- interní vyhledávač zásilek

Podle počátečních písmen anglického výrazu „track and trace“.

Ú

úložka, -y, f.

- úložní doba; doba, po kterou může být zásilka na poště uložena

V

vélko, -a, n.

- cenné psaní
- *Podle označení pro cenné psaní „VL“.*

vnitřka, -y, f.

- vnitřní služba

vyvolávák, -u, m.

- systém, pomocí kterého se vyvolávají klienti k přepážkám

Z

zpětka, -y, f.

- zpětné odeslání zásilky

zupka, -y, f.

- změna ukládací služby

8 Závěr

Bakalářská práce se zabývá problematikou užívání slangismů/profesionalismů v poštovním prostředí. Cílem této práce je popsat různé přístupy k chápání slangu a získat co největší penzum jazykového materiálu z poštovního prostředí a ten poté analyzovat. Jak je popsáno v práci, při sběru materiálu jsme narazili na určité limity, a proto je oproti našim předpokladům a plánům materiál mnohem méně rozsáhlý.

K vypracování teoretické části práce pro nás byly stěžejní především publikace Jaroslava Hubáčka *O českých slanzích* a *Malý slovník českých slangů*. Dalšími zdroji byly především odborné slangologické studie předních českých jazykovědců, např. Josefa Václava Bečky, Zdeňky Tiché či Adolfa Kellnera. Nedílnou součástí teoretické části práce je také popis poštovního prostředí v naší zemi, její historie a fungování pošty v současné době.

Celá praktická část práce se opírá o analýzu získaného jazykového materiálu a vytvoření výkladového slovníku poštovního slangu, který čítá 37 výrazů vázaných na vyjadřování v poštovním prostředí, hranice jejich zařazení mezi slangismy a profesionalismy není pevně daná, většina z nich ovšem jeví spíše rysy profesní mluvy než přímo slangu, což je dáno tím, že jde primárně o pracovní prostředí. Pro sběr materiálu k naší práci jsme využili dvě základní metody, a to metodu poslechovou a metodu řízeného rozhovoru s informátory.

Většinu slangismů/profesionalismů v našem výkladovém slovníku (95 %) tvoří plnovýznamová substantiva a zbylý počet verba. Velké zastoupení substantiv je motivováno potřebou pojmenování služeb, které Česká pošta nabízí, a nástroji, doklady a písemnostmi, se kterými zaměstnanci pošty pracují. Ukázalo se, že většina získaných pojmenování je jednoslovného charakteru a v materiálu byl jazykovými informátory potvrzen pouze jeden přechýlený název, což je, vzhledem k počtu žen zaměstnaných u České pošty, velmi překvapivé.

Při analýze slovotvorných postupů jsme došli k tomu, že se v našem materiálu vyskytují odvozené výrazy, a to na základě univerbizace, dále výrazy tvořené na základě vokalizované zkratky a výrazy vzniklé na základě metaforického tvoření. Mezi využitě slovotvorné prostředky patří u substantiv přípony *-ář*, *-ka*, *-(i/y)čko*, *-(i)čka* a *-ko*.

Koncepce našeho slovníku je inspirována *Malým slovníkem českých slangů* Jaroslava Hubáčka. Hesla jsou abecedně řazena a na jejich počátku stojí lemma představují-

cí základní tvar. Po lemmatu ve shodě s koncepcí výkladových slovníků následuje v mikrostruktuře gramatická informace a po ní výklad významu. Dále jsou v heslech využity různé poznámky týkající se motivace slov.

Z naší bakalářské práce vyplývá, že poštovní prostředí není tolik výrazově bohaté, jak se jevílo v době, kdy byla autorka práce na poště zaměstnaná, nicméně považujeme prezentaci lexikálního materiálu za přínosnou především z hlediska jeho zachycení a konzervace a z hlediska dalších možných výzkumů, především slovotvorných. Materiál rovněž přináší určité informace týkající se možného výzkumu expresivity. Na závěr je potřebné dodat, že jelikož sběr materiálu proběhl pouze na České poště ve Frýdlantu, bylo by zajímavé v budoucnu zaměřit výzkum i na některá větší pracoviště České pošty, např. i mimo Liberecký kraj, a výsledky zkoumání porovnat. Získat informátory i z jiných pošt nám bohužel nebylo administrativně umožněno.

9 Seznam použité literatury

- BEČKA, J. V. Slang, argot a expresivnost v běžně mluvené řeči. In: *Sborník přednášek ze IV. konference o slangu a argotu v Plzni 9.–12. února 1988*. Plzeň: Pedagogická fakulta ZČU v Plzni, 1989, s. 351–354.
- BEČKA, J. V. Slang a diferenciacie v běžně mluvené řeči. In: *Sborník přednášek z III. konference o slangu a argotu v Plzni 24.–27. ledna 1984*. Plzeň: Pedagogická fakulta ZČU v Plzni, 1987, s. 4–11.
- ČECHOVÁ, Marie. *Čeština: řeč a jazyk*. Praha: ISV, 1996, c1995.
ISBN 80-85866-12-9.
- ČECHOVÁ, Marie. *Stylistika současné češtiny*. Praha: ISV, 1997.
ISBN 80-85866-21-8.
- ČTVRTNÍK, P., GALUŠKA, J., TOŠNEROVÁ, P. *Poštovníctví v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Liberec: Knihy 555, 2008, ISBN 978-80-86660-23-3.
- HAUSER, Přemysl. *Nauka o slovní zásobě: učebnice pro vysoké školy*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980.
- HAVRÁNEK, B., JEDLIČKA, A. *Česká mluvnice: vysokoškolská učebnice*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986.
- HRADILOVÁ, Darina. *Funkční aspekty lexikální expresivity v současné češtině*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, ISBN 978-80-244-4841-1.
- HRBÁČEK, Josef. *Úvod do studia českého jazyka*. Praha: Karolinum, 1994.
ISBN 80-7066-869-5.
- HUBÁČEK, Jaroslav. K aktuálnosti zkoumání sociolektů, zejména slangu. In: *Sborník přednášek z 5. konference o slangu a argotu v Plzni 7.–9. února 1995*. Plzeň: Pedagogická fakulta ZČU v Plzni, 1995, s. 18–22.
- HUBÁČEK, Jaroslav. *Malý slovník českých slangů*. Ostrava: Profil, 1988.
- HUBÁČEK, Jaroslav. *O českých slanzích*. Vyd. 2., dopl. Ostrava: Profil, 1981.
- HUBÁČEK, J., KRČMOVÁ, M. (2017): SOCIOLEKT. In: KARLÍK, P., NEKULA, M., PLESKALOVÁ, J. *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2012-2020 [cit. 2022-07-19]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/SOCIOLEKT>.
- CHLOUPEK, Jan. O sociální a územní rozrůzněnosti češtiny. In: *Naše řeč*. Ročník 52 (1969), číslo 2–3, s. 141–153.

- JAKLOVÁ, Alena. Budeme argot nově definovat? In: *Slovo a slovesnost*, ročník 60 (1999), číslo 4, s. 293–300.
- JODAS, Josef. Výrazy a obraty argotického a slangového původu v současném běžně mluveném jazyce. In: *Sborník přednášek z VI. konference o slangu a argotu v Plzni 15. –16. září 1998*. Plzeň, Pedagogická fakulta ZČU v Plzni, 1998, s. 25–28.
- KARLÍK, P., NEKULA, M., PLESKALOVÁ, J. *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002. ISBN 978-80-7106-484-8.
- KELLNER, Adolf. *Úvod do dialektologie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1954.
- KLIMEŠ, Lumír. *Komentovaný přehled výzkumu slangu v Československu, v České republice a ve Slovenské republice v letech 1920–1996*. Vyd. 1. Plzeň: Západočeská univerzita, 1997. ISBN 80-7043-217-9.
- KOPEČNÝ, František. K původu termínů slang, argot, hantýrka a žargón. In: *Naše řeč*. Ročník 64 (1981), číslo 2, s. 76–80.
- KRAMÁŘ, Jan. *Historie Československé a České pošty*. Česká pošta [online]. [cit. 2023-01-09]. Dostupné z: <https://www.ceskaposta.cz/o-ceske-poste/historie>.
- KRČMOVÁ, M., CHLOUPEK, J. (2017): NÁRODNÍ JAZYK. In: KARLÍK, P., NEKULA, M., PLESKALOVÁ, J. *CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2012-2020 [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: https://www.czechency.org/slovník/NÁRODNÍ_JAZYK.
- OBERPFALCER-JÍLEK, František. Argot a slangy. In: *Československá vlastivěda*. Sv. 3, Praha, 1934.
- SUK, Jaroslav. *Několik slangových slovníků: Současný český kriminální slang: Slang chartistů: Slang profesionálních řidičů: Slang teplárenských zaměstnanců: Vojenský slang*. Praha: Inverze, 1993, ISBN 80-900632-9-2.
- TICHÁ, Zdeňka. Internacionalismy a slang. In: *VARIA XII – Zborník materiálů z XII. Kolokvia mladých jazykovědců*. Bratislava: Slovenská jazykovedná spoločnosť při SAV, 2005, s. 29–36.
- TICHÁ, Zdeňka. Profesionalismy a slangismy. In: *VARIA X – Zborník materiálů z X. Kolokvia mladých jazykovědců*. Bratislava: Slovenská jazykovedná spoločnosť při SAV, 2003, s. 12–16.
- TRÁVNÍČEK, František. *Úvod do českého jazyka*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1952.

ZIMA, Jaroslav. *Expresivita slova v současné češtině: studie lexikologická a stylistická*.

Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1961.

Wikipedie: *Česká pošta* [online]. [cit. 2023. 01. 09]. Dostupné

z: https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=%C4%8Cesk%C3%A1_po%C5%A1ta&oldid=22590721.